

Kurban üzerine

“Kurban” rumuzlu okuyucumuz: “Kurban kesmenin fazîletleri nelerdir? Kurbanlık alımlarında nelere dikkat etmeliyiz? Hangi cins hayvanlar kurban edilir? Kurban çift ortaklı değil, tek ortaklı olur deniyor. Doğru mudur? Kurbana engel kusurlar nelerdir?”

Kurban, sözlükte yaklaşmak demektir. Dînî bir terim olarak ise kurban, belirli şartları taşıyan bir hayvanı Allah’a yakınlık sağlamak ve ibâdet niyetiyle usûlüne uygun olarak boğazlamak demektir. Kurban bayramında kurban kesmekten maksat “et yemek”, “konuya komşuya et ikrâm etmek”, “fakire fukaraya et yedirmek” değil; kurban kesme yoluyla ibâdet yapmaktır. Bu bir ibâdet şeklidir. Bu ibâdeti yaptıktan sonra kurbandan elde edilen et elbette israf edilmez; İslâm dîninin şefkatli emriyle, ibâdetin ikinci perdesi olarak, kesilen et israf edilmeden aile fertleriyle, konu komşuyla, fakir fukarayla tüketilir ki, bu da bu ibâdeti lezzetli kılan diğer bir fasıldır.

Kurban kesmek bir ibâdet olduğundan, kurbanı ibâdet niyetiyle kesmeliyiz. Çünkü emir vardır. Dînî hükümlerin illeti, yani özdeki sebebi emirdir. Üstad Bedüzzaman’ın da işâret ettiği gibi, ibâdetlerin “taabbüdîlik” ciheti, yani emr olduğu için yapılması ciheti her zaman, hikmetinden daha öncelik taşır.¹

Kurban kesmenin illeti, yani özdeki sebebi emirdir. Hikmetlerinden bir kısmı ise, et yemek, et ikrâm etmek, konu komşu arasında kaynaşmayı temin etmek, fakiri fukarayı sevindirmek, kardeşlik bağlarını güçlendirmek... vs. olabilir. Bilemediğimiz başka hikmetler de olabilir. Aklımız var diye her ibâdetin her hikmetini bulup çıkarmaya kendimizi zorlamamıza çoğu zaman gerek de yoktur. Aslında hikmet arayışlarını abartırsak, bundan, emre karşı bir güvensizlik de çıkar. Hikmetini anlayamadığımız ibâdetler için aklımızla hareket edip, o ibâdeti yapmamaya kendimizi yönlendirmemiz doğru olmaz çünkü, Allah’a bağlılığımıza zarar verir bu.

“İbâdet” olarak kurban kesmek konusunda Kur’ân’ın açık emri vardır, Peygamber Efendimiz’in (asm) açık uygulamaları vardır. “Rabb’in için namaz kıl ve kurban kes.” 2 âyetinin namazı da, kurbanı da “Rabb’in için” yapmayı emredışı apaçık bir ibâdet

çağrısıdır. Bu âyet vücut, yani gereklilik ifâde ediyor. Bunun mezhepler lisânında adı, Hanefî mezhebinde vâcip, diğer mezheplerde sünnet-i müekkededir. Demek kurban kesmek farz değil; ama en azından sünnet-i müekkede hükmünde bir ibâdettir.

Hazret-i Âişe vâlidemiz (ra) bildirmiştir ki: Peygamber Efendimiz (asm), “İnsanoğlu kurban kesme gününde Allah katında kan akıtmaktan daha makbûl bir amel işlememiştir. O kurban, kıyâmet günü boynuzları, kılları ve çatal tırnakları ile aynen gelecektir. Çünkü kan yere düşmeden Allah’ın kabûl mahalline düşmektedir. Artık kurbanlarla gönlünüz hoşnut olsun” buyurdu.

Bir diğer rivâyette Peygamber Efendimiz (asm): “Kurban kesen için her kıl karşılığında bir sevap vardır” buyurmuştur.³

Beş cins hayvan kurban edilir: Koyun, keçi, sığır, manda ve deve. Bu hayvanlardan başka hiçbir hayvan kurban niyetiyle kesilmez. Et niyetiyle yapılan kesimler konumuzun dışındadır. Koyun veya keçi sadece bir kişi için kesilir. Sığır, manda ve deve ise yedi kişiye kadar ortaklaşa kurban edilebilir. İmkânlar nispetinde ortak sayısının az olması daha faziletlidir. Fakat çift ortakla kesilmez tarzında bir hüküm yoktur. Yedi kişiye kadar, duruma göre tek veya çift ortaklar bir araya gelip sığır, manda veya deve cinsinden bir hayvanı kurban edebilirler.

Ortaklar eşit paylaşmalı ve hepsi de kurban niyetiyle kesmiş olmalıdır. Birisi et almak niyetiyle ortaklığa girmiş olsa, diğerlerinin amelini de iptal eder. Koyun ve keçi bir yaşını doldurmuş (iki yaşından gün almış); sığır ve manda iki yaşını doldurmuş (üç yaşından gün almış); deve de beş yaşını doldurmuş (altı yaşından gün almış) olmalıdır. Bunlardan koyun, bir yaşındakiler kadar semiz ve gösterişli olmak kaydıyla altı aylıktan sonra kurban edilebilir.

Kurban edilecek hayvan kusursuz ve besili olmalıdır. Kötürüm derecesinde hasta, yürüyemeyecek kadar zayıf ve düşkün, bir veya iki gözü kör, kulakları, boynuzları, kuyruğu, dili veya memesi kökünden kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş hayvanlar kurban olmaz.

Ancak hayvanın doğuştan boynuzsuz, şaşı, topal, deli, zararsız olmak şartıyla biraz hasta, bir kulağı delinmiş veya biraz yırtılmış olmasında bir sakınca yoktur.

Dipnotlar:

1- Mektûbât, s. 385.

2- Kevser Sûresi, 108/2.

3- Tirmizî, Kurban, 1.